

УДК 801.631.5:81'42:82-13(=811.112.2)
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2019-2-12>

ОБРАЗ МИРУ В НАРОДНОПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ ЕПІЧНОЇ ПОЕМИ «KUDRUN»)

Романова Наталя Василівна,
доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри німецької та романської філології
Херсонський державний університет
vissensvelt@gmail.com
orcid.org/0000-0002-7444-3811

У статті представлено результати дослідження природи словесного образу миру народнопоетичного дискурсу в річищі нової галузі філологічної науки – когнітивної поетики. Когнітивна поетика вивчає художню семантику через лінгвокогнітивні стратегії формування й опрацювання предметних у поетичних текстах знань про навколишній світ (реальний чи квазіреальний). За допомогою методики лінгвокогнітивного аналізу словесного поетичного образу (Л.І. Белєхова) виявлено зміст і смисл передконцептуальної, концептуальної та вербальної сторін об'єкта дослідження. Зроблено спробу реконструювати етимологію слова *vride* для найдавнішого періоду існування індоєвропейської прамови, окреслити лінгвокогнітивні механізми створення німецькомовних словесних поетичних образів миру XIII століття, простежити динаміку і розвиток їх смислового наповнення. У процесі зіставлення сучасного й середньовічного понять «мир» з'ясовано, що загальна уява про феномен змінилась у напрямі: «ціле»/«частина». Номен *vride* є праформою **prīta-* зі значенням «розмір» і має місце в інших індоєвропейських (санскрит, латина) та ностратичних (уральська, алтайська, семіто-хамітська, дравідійські, картвельські) мовах. Встановлено, що словесний поетичний образ миру XIII століття викристалізувався в надрах базових (архетипних), конвенційних (стереотипних) та індивідуальних знань етносу, ступінь його новизни залежить від типу лінгвокогнітивного механізму, який лежить в основі внутрішньої форми цього образу. Внутрішня форма показує, що мир – динамічне мисленнєве утворення, в якому синтезуються чуттєво-оцінна й предметно-пізнавальна діяльність медіальної людини, що корелюють із видами поетичного мислення (асоціативним, аналоговим та парадоксальним). Тип лінгвокогнітивного механізму визначено через аналіз лінгвокогнітивних операцій формування словесного поетичного образу в аналізованій епічній поемі. Доведено, що механізми створення словесних поетичних образів миру ґрунтуються на основі лінгвокогнітивних операцій мапування, розгортання, спеціалізації і модифікації, які включають у себе лінгвокогнітивні процедури узагальнення, конкретизації, компресії, комбінації, нарощування. Когнітивним механізмом творення словесного образу виступає архетипна концептуальна схема МИР Є МИЛІСТЬ. Виділено прототипову концептуальну схему МИР Є ЗЛАГОДА, яка зумовила появу двох стереотипних концептуальних схем МИР Є МІЖОСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ та МИР Є ДРУЖБА, які стали концептуальною основою словесних поетичних образів МИР Є ПОЗИТИВНЕ/НЕГАТИВНЕ ПЕРЕЖИВАННЯ, МИР Є ЖИТТЯ, МИР Є НЕГАТИВНИЙ АРТЕФАКТ, МИР Є НАСИЛЛЯ, МИР Є ДВОСТОРОННЯ ЗГОДА, МИР Є ВИБІР, МИР Є НЕГАТИВНА ЕМОЦІЯ, МИР Є ВЛАСТИВІСТЬ, МИР Є САКРАЛЬНІСТЬ, МИР Є ТАБУ, МИР Є БЛАГАННЯ, МИР Є ОЦІНКА, МИР Є ЕТИКЕТ.

Ключові слова: мир, корінь, новий образ миру, словесний поетичний образ, лінгвокогнітивний механізм, концептуальна схема.

IMAGE OF PEACE IN FOLK POETIC DISCOURSE (CASE STUDY OF GERMAN EPIC POEM “KUDRUN”)

Romanova Natalya Vasylivna,
Doctor in Philological Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of German and Romance Philology
Kherson State University
vissensvelt@gmail.com
orcid.org/0000-0002-7444-3811

The results of the study of the nature of the verbal image of the world of folk poetical discourse in the field of a new branch of philological science – cognitive poetics are presented in the article. Cognitive poetics studies artistic semantics through linguistic cognitive strategies for the formation and elaboration of knowledge about the outside world (real or quasi-real), embodied in poetic texts. Using the method of cognitive perspective analysis of verbal poetic image (L.I. Belehkhova), the content and meaning of pre-conceptual, conceptual and verbal sides of the object of the study were revealed. An attempt was made to reconstruct the etymology of the word *vride* for the most ancient period of Indo-European speech, to outline

the linguistic-cognitive mechanisms of the creation of German-speaking verbal poetic images of the 13th century, to trace the dynamics and development of their semantic content. In the process of juxtaposition of modern and medieval concepts of "peace" it is found out that the general conception of the phenomenon has changed in the direction: "whole"/"part". Nomen *vride* is a **prīta*- form with the meaning of "size" and occurs in other Indo-European (Sanskrit, Latin) and Nostratic (Uralic, Altaic, Semitic-Hamitic, Dravidian, Kartvelian) languages. It is established that the verbal poetic image of the world of the XIII century was crystallized in the bowels of basic (archetypal), conventional (stereotype) and individual knowledge of ethnicity, the degree of its novelty depends on the type of linguistic-cognitive mechanism underlying the internal form of this image. The inner form shows that the world is a dynamic mental formation, which synthesizes sensory-evaluative and object-cognitive activity of the medial person, which correlates with the types of poetic thinking (associative, analogue and paradoxical). The type of cognitive mechanism is determined through the analysis of cognitive operations of formation of verbal poetic image in the analyzed epic poem. It is proved that the mechanisms of creation of verbal poetic images of the world are based on cognitive operations of mapping, deployment, specialization and modification, which include cognitive procedures of generalization, concretization, compression, combinations, extensions. The cognitive mechanism of creating a verbal image is the archetypal conceptual concept of WORLD IS MERCY. Highlight prototypovu conceptual scheme peace is harmony, which led to the emergence of two stereotypical conceptual schemes peace is interpersonal relationships and PEACE is friendship, which became the conceptual basis of verbal poetic images peace is positive / negative experiences, peace is life, peace is negative artifacts peace is violence, PEACE IS A BILATERAL AGREEMENT, PEACE IS A CHOICE, PEACE IS A NEGATIVE EMOTION, PEACE IS A PROPERTY, PEACE IS A SECRET, PEACE IS A TABLE, A PEACE IS A EVALUATION, A PEACE IS AN EVALUATION, A PEACE IS A ESTIMATE.

Key words: peace, root, new image of the world, verbal poetic image, cognitive mechanism, conceptual scheme.

1. Вступ

У рамках сучасної когнітивно-дискурсивної парадигми лінгвістичних знань виокремлюють порівняно нову галузь – когнітивну поетику (Tsur, 1992), представники якої досліджують художню семантику в площині ментальних процесів (Белехова, 2002), що, безумовно, сприяє уточненню характеру взаємодії між мовою та мисленням (Воробьева, 2000).

Одним із ключових понять когнітивної поетики є словесний поетичний образ (далі – СПО), тлумачення якого зводять до тривимірної величини, що має «передконцептуальну, концептуальну й вербальну іпостасі» (Белехова, 2018: 172). Кожна з наведених іпостасей містить знання про навколишній світ, кодування і декодування яких забезпечують архетипи, концептуальні схеми та прості/складні синтаксичні конструкції (словосполучення або прості/складні речення) (там само).

У нашому дослідженні об'єктом постає СПО миру. Сучасне визначення **миру** зводять до відсутності «незгоди, ворожнечі, сварок, суперечок, збройної боротьби між народами, державами», мирної праці, символіки, угоди «сторін, що воюють між собою, про припинення воєнних дій», фізичної рівноваги (*спокій*), беззвуччя (*тиша*), структурного компонента фразеологічної одиниці (НТСУМ, 2, 2003: 187), врегульованих політично й юридично умов проживання усередині країни, роду або спільноти чи стосунків між більшістю держав, антоніма війни (WAHRIG, 2012: 376). Для медіальної людини *мир* – *vride*, *vrit*, *fride* є спільною діяльністю (*злагода*), тривалістю відсутності конфліктів

(*перемир'я*), рівновагою а) фізичною (*спокій*) і б) соціальною (*безпека*), безпечним місцем (*захист* (від когось, чогось), психологічною категорією (*покута*), простором і локусом (*обгородження, ізольований/е простір/місце, область*) (Lexner, 1974: 298), почуттям (*любов*) (Hirt, 1921: 230). Таке розмаїте розуміння *миру* в Середні віки пояснюємо формуванням нової психології (Львовчкіна, 2002: 43), що визривала в надрах трьох культур: неіндоєвропейської (ямної з матріархатом на чолі, осілим способом життя), індоєвропейської (курганної із типовими рисами патріархату, кочовим способом життя) і германської (племінної зі змішаним варіантом – патріархально-матріархальним, міграційно-осілим способом життя) (Таранець, 2009: 20–48, 126, 139, 144). Доведено, що до найбільш виражених рис германців належать раціональність, інтелектуальність, духовність, чуттєвість, емоційність, соціальна зорієнтованість, творчість (Романова, 2017: 76–78).

Звернення до германської назви миру – **fribuz* – показує, що в її основі лежать ідеї позитивного ставлення індивіда до об'єктивної реальності та прихильності до когось, чогось (Левицкий, 1, 2000: 174). Передбачають, що германський корінь **fribu*- позначав «щільність локалізації людей» (KLUGE, 1999: 286). Трудність вирішення зазначеної проблеми полягає в тому, що найменування *миру* в німецьких писемних пам'ятках представлені на етапі абстрактних мовних одиниць, а не конкретних найменувань. Використовуючи основні положення Енергетичної теорії мовлення (Таранець, 2014: 17–32), можна реконструювати індоєвропейський корінь для гер-

манського **friþu-* у вигляді **prīta-* (за законом Грімма іє. **p* > герм. **f*, іє. **t* > герм. **p*). Кінцеве *-ta* має значення «ділити/об'єднувати», початкове **prī-* «великий/малий» (Таранець, 1999: 48, 51). Іє. форма **prīta-* співвідносила, очевидно, з уявленням про розмір: щось велике ділили, мале об'єднували. Такий корінь трапляється в дінд. *prthá* «1) долоня; 2) назва міри довжини» (Кочергина, 1987: 405), у лат. *prētiōsus* «1) цінний, дорогий, чудовий; 2) той, що витрачає багато грошей, дорого платить; 3) дорогий, дорого коштує» (ЛРС, 1961: 543), у ностратичних мовах зокрема урал. *pera* «задня частина», *per* «передній край», алт. *p'era* «нижній край», с.-х. *pr* «край, вершина», драв. *pir* «задній край», картв. *pir* «передній край» (Иллич-Свитыч, 1971: 27). Спорідненим за формою є етнонім *пруси*, який гіпотетично походить із ранньоіндоєвропейського **kara-/kala-* «арії» (Таранець, 2004: 33). Арії, як зауважує дослідник, – це племена, «які від осілого способу життя і заняття землеробством перейшли до широких міграцій, що супроводжувалися війнами і різними воєнними катаклізмами» (Таранець, 2004: 28). Таким чином, проведений аналіз дає змогу прийняти походження германського кореня **friþu-* із іє. **prīta-*, що позначав розмір, а також дійти висновку, що германці сприймали мир горизонтально. Горизонтальне положення символізує жіноче начало, середину, нутрощі, гармонію, порядок, земне існування, землю (Маковский, 1996: 267, 269).

Феномен миру досліджують із позицій філософії (Фролова, 2005), політології (Федина, 2010), зіставної семантики (Смерчко, Куцик, 2011), філології (Соколовська, 2013), концептології (Худолій, 2014), юриспруденції (Остапенко, Ряшко, 2015), журналістики (Вільчинська, 2019), що свідчить про його універсальність, багатогранність і багатовимірність. Усе це зумовлює актуальність вибору нашої теми. Крім того, розглядаючи СПО миру в контексті народнопоетичного дискурсу, ми реконструюємо не лише його авторське бачення (Лісняк, 2018), а й вилучаємо приховані смисли, що сприяють формуванню і корегуванню уявлень читача про мир німецької дійсності XIII століття.

Мета статті – визначити лінгвокогнітивні механізми формування СПО миру в народнопоетичному дискурсі.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі завдання: 1) уточнити поняття «народнопоетичний дискурс», 2) виділити всі контексти, що маніфестують

СПО миру в народнопоетичному дискурсі, 3) окреслити смислове наповнення СПО миру в емпіричному матеріалі.

2. Методи та методики дослідження

Вибір методів і методик дослідження СПО миру зумовлений метою і завданнями студії. Вихідними положеннями для статті стали ідеї про аналогове мапування як механізм формування концептуальної метафори та метонімії (Freeman, 2000), концептуальна інтеграція ментальних просторів (Fausonnier, 1994), що веде до появи нових (емергентних) когнітивних структур (Fausonnier, Turner, 1998). Виокремлення прямих і образних номінацій, які актуалізують пошукуваний об'єкт, здійснено через інтерпретаційно-текстовий аналіз. Використання стилістичного аналізу дає змогу встановити конотацію прямих і образних номінацій миру в межах поетичного контексту. Концептуальний аналіз передбачає реконструкцію концептуальних метафор та метонімії, що лежать в основі творення СПО миру. Семантичний аналіз орієнтовано на виявлення знань, опрідметнених у семантиці образних засобів через дії лінгвокогнітивних операцій і процедур, задіяних у формуванні образу миру. Методика реконструкції ментальних просторів спрямована на розкриття механізмів створення новизни СПО миру.

3. Дискурс та його різновид – народнопоетичний дискурс

У теорії дискурсу виокремлюємо модифіковано три підходи: текстовий, процесуальний, комплексний (Безугла, Романченко, 2013: 22–24). Представники текстового підходу ототожнюють дискурс із сукупністю текстів певної тематики, текстом загалом або фрагментом тексту, в межах процесуального підходу дискурс протиставляють тексту як «своєму знаковому продукту», в річищі третього підходу дискурс і текст є цілісністю мови й мовлення (там само).

Всі три підходи прийнятні для нашого дослідження, проте основним є третій, оскільки в ньому інтегровано перший і другий, що суттєво розширює наші можливості щодо пояснення утворення і функціонування СПО миру.

Дискурс визначаємо слідом за цитованими вище авторами як зафіксовану на письмі мисленнєво-мовленнєву комунікативну діяльність у широкому контексті (ситуативно-комунікативному, соціокультурному, когнітивно-психологічному) (там само: 25). Стосовно **народнопоетичного дискурсу**, то його виділяємо за жанровою, змістовою та інтенційною

ознаками. Жанр, як відомо, визначає функції стилістичних засобів і прийомів, що є «будівельним матеріалом» СПО (Тыняков, 1977: 257), зміст висвітлює коло інтересів, світогляд, ідіостиль письменника (Ахманова, 1969: 445; Наумов, 2006: 24), інтенція реалізує «комунікативний намір адресанта (осмислений чи інтуїтивний)» (Бацевич, 2004: 326).

4. Образ миру в епічній поемі «Kudrun»

Образ миру в «Kudrun» будують на основі припинення ворожнечі між сусідами. Миротворцем виступає молодше покоління – королівський син Гаген, якого визволив із полону недруг батька – вельможний граф сальмейський (Kudrun, 1867: 35): *Hagene hiez genædic den von Garadê sîn // den künic und al die liute durch den willen sîn, // daz er in vergæbe schaden unde schulde. // Hagene der junge der gewan den bilgerînen hulde* (158-а строфа). «Тем временем наследник настойчиво просил, // Чтоб Зигебанд соседям на радостях простил // Все прежние обиды и чтоб не помнил зла // В честь сына пилигримам дарована милость была» (Кудруна, 1984: 30).

У наведеному прикладі мир вербалізовано формально в 1-му і 4-му рядках строфи, що містять поетичні метонімію і метафору. Концептуальна метонімія ЧАСТИНА (Гаген) замість ЦІЛОГО (королівська родина Ірландії) втілена в СПО «*Hagene hiez genædic den von Garadê sîn*» – «Тем временем наследник настойчиво просил» і концептуальна метафора МИР – МИЛІСТЬ закарбована в СПО «*Hagene der junge der gewan den bilgerînen hulde*» – «В честь сына пилигримам дарована милость была». Тобто мир є результатом прохання молодої людини, звільненої з полону. Важливими причинами звільнення є віросповідання (християнство), статус полоненого (спадкоємець престолу) та форма полону (безлюдний острів). Впадає у вічі алгоритм соціалізації звільненої молоді (Гагена й трьох королівських дочок із різних куточків Землі – Індії, Португалії і Ізерланда). Залучають чоловічий мандрівницький одяг, вишукані страви та спілкування із ватажком рятівників. Очевидною є практична діяльність, спрямована на актуалізацію «культурної» та «генетичної пам'яті». «Культурна пам'ять» формується у річищі культури лінгвостільності, «генетична» успадковується і передається через молекули нуклеїнової кислоти (ПС, 1982: 84, 117–118, 33). Створення «цивілізаційних» умов передбачає готовність і подальшу адаптацію морально й духовно «незіпсованої» молоді до соціокультурних змін, до заміни

«старих, хаотичних» звичок на «нові, впорядковані», до розхитування попередньої системи цінностей та трансформації поведінки.

Повертаючись до особливостей формування образу миру, наголосимо, що СПО 2-го рядка «*den künic und al die liute durch den willen sîn*» – «Чтоб Зигебанд соседям на радостях простил» пов'язаний із поняттям «бажання», СПО 3-го *daz er in vergæbe schaden unde schulde* – «Все прежние обиды и чтоб не помнил зла» репрезентує поняття «прощення», без яких уявити мир неможливо. Психологи вбачають у бажанні «важливий момент психічного стану особистості, який передує її поведінці і діяльності» (ПС, 1982: 19), прощення апелює до рівня духовного розвитку людини (НТСУМ, 3, 2003: 65). У цьому контексті мир є результатом не лише гуманного вчинку можновладця, а й його особистісних рис, у тому числі, мудрість, толерантність, розважливність, почасти м'якість. Слова і словосполучення, що беруть участь у творенні СПО миру, належать до оцінно-емоційного *genædic*, *vergæbe schaden unde schulde* і психологічного *willen*, *gewan hulde* вокабулярів.

Необхідно зауважити, що **бажаний мир** скріплюють психологічно (цілуванням) і матеріально (відшкодуванням збитків), зіштовхують емоційно (гедоністичні емоції проти глоричних), трансформують соціально-культурно (у дружбу) *Dô der künic mit küsse versuonde sînen zorn, // dô muoste man in gelden swaz sie heten verlorn, // daz was ir frume vil grôziu und was mich Hagenen êre. // sît wûrdên sie vînde mit dem von Irlande nimmer mêre* (159-а строфа). «Правитель целованьем желанный мир скрепил // И щедро гарадейцам убытки возместил, // Что было им на пользу, а Хагену во славу. // С тех пор связала дружба одну и другую державу». Отже, створюють новий образ миру, **контрастивний**. Його поява детермінована руйнуванням архетипної схеми МИР Є МИЛІСТЬ на нову концептуальну схему МИР Є ДРУЖБА. Доведено, що уявлення германців про дружбу тотожне прихильності та керованим людьми позитивним стосункам, а не божому дару, «як декларує релігія» (Дягілева, 2012: 152). При цьому розрізняють справжню (ідеальну), корисливу й фальшиву дружбу. Справжню дружбу характеризують міцні стосунки, на які «не впливають жодні зовнішні обставини» чи випробовування, її ознаками є вірність, безкорисливість, надійність, душевна щедрість, духовність, корислива дружба залежить від

певних обставин, вона, як правило, короткотривала, селективна (приязне «ставлення до представників фауни»), оціннісна (негативна оцінка), предметна (друзями «можуть вважатися навіть сигарети»), фальшива дружба потребує перевірки часом, матерією, вона «постає в образі тендітної й вразливої субстанції», живиться лестощами, оманю, неправдою, паразитує на інших (Дягілева, 2012: 151, 156–160). За таких міркувань мир може бути **справжнім, корисливим і фальшивим**. Об'єктивують такий мир реорганізованими синтаксичними структурами, що вмотивовано розширенням когнітивно-семантичного простору, увиразнення якого простежуємо через уживання прийменників із номінативними одиницями *mit küsse, in gelden*, конвергенцію (скупчення) синсемантичної лексики *mit dem von [Irlande]*, повтор вказівного прислівника *Dô, dô*, зштовхування індикатива претерита *versuonde, muoste, wurdén, was (2)* і кон'юнктива плюсквамперфекта *heten verlor*. Парадоксальність мислення відображено як мапування позитивних ознак емоцій на негативні *mit küsse – zorn*, внаслідок чого *мир є не лише відчуття безпеки, а й подолання гніву на шляху до нього «versuonde»*.

Новим за змістом СПО миру є образ-метонімія *ob uns der wilde Hagene niht mit gemache welle // lâzen rîten* (255-та строфа, 4-ий рядок). «Коль не отпустит с миром из Эйре нас витязь // могучий». У ньому поетична уява, художня думка виражені конкретними словосполученнями *der wilde Hagene* й словами *rîten* та абстрактними словосполученнями *mit gemache welle* й словами *lâzen*. Інакше кажучи, СПО має суб'єктно-об'єктну структуру, в якій суб'єкт осмислюють через абстрактні сутності. Метонімія, що його створює, мінлива й динамічна, адже характерна риса Гагена *wilde* маніфестує не лише ступінь вияву емоції гніву, жорстокості й нещадності, а водночас емоцію страху та надзвичайну фізичну силу (Lexer, 1974: 321). Концептуальна метонімія ЧАСТИНА (негативна риса характеру людини) замість ЦІЛОГО (людина) зумовлена асоціацією понять ознаки й носія цієї ознаки. Очевидним є намагання подолати синкретизм міжособистісних стосунків «Ми – Він» і моральної свідомості із зовнішнім проявом поведінки можновладця, разом із тим перейти від суспільного іміджу – «негативне обличчя» до культурно-психологічного – «негативна ввічливість». Сказане вище знаходить формальне вираження у вживанні сполучників

протиставлення *ob*, особових займенників *uns*, означених артиклів *der*, заперечення *niht*, словосполучення *gemache welle* зі значенням «мир», модального дієслова *lâzen*, рамкової конструкції. Поет конструює образ миру за допомогою поєднання результатів фізичної дії *gemache* і психічної *welle*, підносячи результати цих видів людської діяльності до безпеки скаузованого руху життя *lâzen rîten*. Піднесеність людської діяльності виникає, насамперед, через знання про психологічний портрет правителя та обмеженість досвіду щодо взаємин підлеглих із останнім, а не як естетична функція поезії. Знання постають тут як суб'єктивні – розповідь одного із численних родичів-наставників, васалів – Вате, а обмеженість чи відсутність досвіду як об'єктивні – щонайменше сто лицарів. У зв'язку з цим з'являються емоції сумніву, невпевненості, страху, що, своєю чергою, породжують **обережність**, тобто психологічну рису людини, здатної «до контролю своїх вчинків», та **тактовність** – «почуття міри» (ПС, 1982: 107–108, 188). Отже, мир є природною складовою частиною особистості. Особистість розглядаємо як людину з усіма її людськими якостями в системі суспільних зв'язків і відносин, що розуміє свою соціальну роль, виконує її вільно, зацікавлено або, навпаки, вимушено й формально (Орбан-Лембрик, 2004: 109).

Виділяємо і варіант СПО миру як позитивної риси характеру короля *ich sol den fride dîn // haben* (363-тя строфа, 1-ий рядок, початок 2-го). «Но будь великодушен». Механізмом творення є також метонімія. Її концептуальна модель має такий вигляд: ЧАСТИНА (позитивна риса характеру людини) замість ЦІЛОГО (людина). Перенесення відбувається за функціональними ознаками: Король – «гарант» справедливості та спокійного життя в межах певної території, захисник усього населення, тому йому приписують владу над фізичним, психологічним, психічним, моральним станами *fride dîn*. Королівська влада має вербальну символіку, як-от наприклад, наказ, розпорядження, припис тощо. Мовленнєвим маркером королівської влади є модальне дієслово *sol*, що разом із дієсловом *haben* має значення непрямого спонукання до зміни психологічного й емоційного станів. Виявляємо не лише подолання синкретизму міжособистісних стосунків у межах формули «Я – Ти» і моральної свідомості із зовнішнім проявом поведінки можновладця, а й перехід від суспільного іміджу –

«позитивне обличчя» до культурно-психологічного – «позитивна ввічливість».

Подальший розвиток образу миру простежуємо в 367-й строфі, де йдеться про навчальний поєдинок між Вате й Гагеном *Dô sie den fride liezen beliben under wegen, // der sal begunde diezen von ir beider slegen. // swaz sie anders tæten, in möhte sîn gelungen. // ir schirmen was sô swinde daz in die swertes knöphe // hine sprungen*. «Окончить миром встречу они не соглашались, // От грома их ударов чертоги содрогались, // Так сильно ударили противники лихие, // Что наземь отлетели наверхья мечей золотые».

У наведеному прикладі аналізований СПО будують за принципами мелопейї (слів із музикальними властивостями), фанопейї (слів із візуальною картинкою) (Pound, 1975) та оксюморона. Лексема *diezen* «гучно звучати, лунати, шелестіти, шарудіти; підніматися, посилюватися (про звук)» бере участь у творенні **аудіального** образу миру, лексема *schirmen* зі значенням «захищатися щитом» і словосполучення *hine sprungen* зі значенням «зіскочити вниз» – у **візуальному**, відповідно, оксюморон *fride liezen beliben under wegen* розкриває **парадоксальність миру**: укладання *liezen beliben* і порушення *liezen wegen*. Об'єкт першого образу миру укладання стає суб'єктом другого – *порушення*. СПО, що не містить диференціації на реальне й уявне, пряме й переносне, характеризується переходом від одного образу до другого і разом із тим є цілісним образом, називають метаболою (Белехова, 2005: 175). Його появу тлумачать через художній спосіб відображення життя – «від дієгезису до семіозису, що означає прагнення поета створити єдність із протилежностей, об'єднати фрагменти в цілісність, відтворити ГАРМОНІЮ через інтеграцію сутностей образу шляхом відшукування та сплетення їх архетипних характеристик за допомогою конвергенції різних тропів і стилістичних прийомів» (там само: 176).

Загалом, СПО миру існує не сам по собі, а в ряду других зовнішньо різних, але в глибинному смислі схожих між собою образів. Наприклад, СПО *«er'n bringe ez z'einer suone»* (432-га строфа, 3-й рядок). – «Мириться с нами хочет могучий государь» входить до ряду аналогічних йому I. *«der strît wænet scheiden. swie harte grimmen muot»* (525-та строфа, 2-й рядок). – «Везде кричали: «Мира!» – его хотелось всем», II. *«deiz redet ûf eine suone Hagene der vil rîche»* (533-тя строфа, 3-й рядок). – «Что мой король и

Хаген поладили друг с другом», III. *«mit aller hande liebe wolde // bringen»* (633-я строфа, 4-й рядок). – «жить в мире и дружбе // с соседом», IV. *«der fride ist ungetân»* (652-га строфа, 1-ий рядок). «Но мир не заключён», V. *«daz ich den haz willscheiden von dir und mînem künne»* (662-га строфа, 3-ий рядок). – «Теперь отца осталось мне примирить с тобою», VI. *«dâ sul wir fride lân // den von Môrlande, dem künige und sîm' gesinde»* (826-та строфа, 2-ий і 3-ий рядки). – «Нам мир, – ответил Вате, – придётся заключить // С владыкой мавританским. Мы соберёмся с силой», VII. *«ich will mit niemen dingen wan nâch mînen êren»* (832-га строфа, 3-ий рядок). – «Пусть мир, но мир почётный согласен // заключить я», VIII. *«unz wir mit unsern vînden uns versüenen oder aber gestrîten»* (839-та строфа, 4-ий рядок). – «Пока мы мир с врагами решим примиреньем иль битвой», IX. *«daz sie des koufes sît niht gerten mêre»* (860-та строфа, 4-ий рядок). – «и мир заключать не желали», X. *«des frides niht engerten»* (833-тя строфа, 3-й рядок). – «О мире хегелинги нимало не радели», XI. *«ir sult mit siten guoten sîn bî mîner frouwen»* (1044-та строфа, 3-ий рядок). – «Так мирно пребывайте с моей сестрою вместе», XII. *«des bitent iuch die minniclichen meide»* (1490-та строфа, 4-ий рядок). – «Прекрасные дамы возносят о мире молитву», XIII. *«der dâ wolde scheiden»* (1493-тя строфа, 2-ий рядок). – «Что рухнул миротворец», XIV. *«froun Hildén umb' fride bâten»* (1594-та строфа, 4-ий рядок). – «Пришли к хозяйке девы просить для воителя мира», XV. *«Ich wæne als grôziu süene»* (1644-та строфа, 1-ий рядок). – «Прочней и лучше мира», XVI. *«wie sie gescheiden wæren»* (1691-ша строфа, 3-ий рядок). – «Как мирно хегелинги с норманнами простились». Схожість пояснюємо тим, що у всіх наведених образах мир асоціюється із людськими стосунками або оцінкою останніх. Змінюється лексичний склад образів, основа для порівняння, але вони мають одну спільну концептуальну модель, яка поєднує їх у прототипі категорії, що класифікуються таксонімічно. Наведемо приклади цих категорій: I – МИР Є ПОЗИТИВНЕ ПЕРЕЖИВАННЯ; II – МИР Є ЗЛАГОДА; III – МИР Є ЖИТТЯ; IV – МИР Є НЕГАТИВНИЙ АРТЕФАКТ; V – МИР Є МІЖСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ; VI – МИР Є НАСИЛЛЯ; VII – МИР Є ДВОСТОРОННЯ ЗГОДА; VIII – МИР Є ВИБІР; IX – МИР Є НЕГАТИВНЕ ПЕРЕЖИВАННЯ; X – МИР Є НЕГАТИВНА ЕМОЦІЯ; XI – МИР Є ВЛАСТИВІСТЬ; XII – МИР Є

САКРАЛЬНІСТЬ; XIII – МИР Є ТАБУ; XIV – МИР Є БЛАГАННЯ; XV – МИР Є ОЦІНКА; XVI – МИР Є ЕТИКЕТ.

Зауважимо, що до прототипової категорії належить порівняно повна схожість із моделлю, інші члени входять до категорії за принципом сприймаючої подібності (Langacker, 1987: 60, 371). У класичній семантиці схожість визначають за кількістю загальних властивостей або ознак об'єктів, що порівнюються (Lakoff, 1987: 553). Беручи до уваги зазначені вище ідеї, виділяємо «центр» і «периферію». Центр репрезентують ті СПО, що найбільш повно відповідають певній концептуальній моделі (II – МИР Є ЗЛАГОДА), периферію – СПО, що різняться деяким набором ознак, не характерних зразку (всі інші концептуальні моделі, а саме: I, III–XVI). Виокремлюють ближню і дальню периферії (Дельва, 2015: 11). Ближню периферію формують «гіпоконцепти з меншою чуттєво-наочною конкретністю, яким притаманні бінарні оцінні характеристики як відображення дуальної природи людини і буття», дальню – «гіпоконцепти з певною етнокультурною специфікою, з характерною приналежністю до національної свідомості» (там само). У контексті студії ближня периферія репрезентована концептуальними діадами: МИР Є НЕГАТИВНА/ПОЗИТИВНА РИСА ХАРАКТЕРУ, МИР Є ПОЗИТИВНЕ/НЕГАТИВНЕ ПЕРЕЖИВАННЯ, дальня охоплює ЖИТТЯ, оцінку АРТЕФАКТІВ, ЕМОЦІЙ та ЗГОДИ, МІЖСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ, НАСИЛЛЯ, ВИБІР, ВЛАСТИВІСТЬ, САКРАЛЬНІСТЬ, ТАБУ, БЛАГАННЯ, ОЦІНКУ, ЕТИКЕТ.

5. Висновки

Образ миру в народнопоетичному дискурсі є складним лінгвокогнітивним текстовим конструктом, що об'єктивує знання етносу про емоційну сферу, поведінку, ставлення до навколишнього світу, риси характеру, стиль життя, оточення, духовність, етикет можновладної людини XIII ст. «Прояснення» змісту миру здійснює архетип РОЗМІР, що трансформується у прототипову схему МИР Є ЗЛАГОДА завдяки метафоричному осмисленню поняття «мир» в термінах соціальної психології через проектування спільних ознак та властивостей, притаманних царині миру і царині людини. Прототипова концептуальна схема МИР Є ЗЛАГОДА через її повторення у поетичних творах укорінилась у художній свідомості та зумовила появу двох стереотипних концептуальних схем:

МИР Є МІЖСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ та МИР Є ДРУЖБА, які стали концептуальною основою СПО: МИР Є ПОЗИТИВНЕ/НЕГАТИВНЕ ПЕРЕЖИВАННЯ, МИР Є ЖИТТЯ, МИР Є НЕГАТИВНИЙ АРТЕФАКТ, МИР Є НАСИЛЛЯ, МИР Є ДВОСТОРОННЯ ЗГОДА, МИР Є ВИБІР, МИР Є НЕГАТИВНА ЕМОЦІЯ, МИР Є ВЛАСТИВІСТЬ, МИР Є САКРАЛЬНІСТЬ, МИР Є ТАБУ, МИР Є БЛАГАННЯ, МИР Є ОЦІНКА, МИР Є ЕТИКЕТ. СПО миру корелює з художньою свідомістю і видами поетичного мислення (синкретичним, аналоговим, асоціативним, парадоксальним). Види поетичного мислення впливають на характер СПО миру через використання експресивних засобів і стилістичних прийомів. Виявлені типи СПО миру збігаються із теоретично можливими, а саме: архетипними, стереотипними й ідіотипними. Архетипні СПО втілюють міфологічні, біблійні і фольклорні знання про мир, стереотипні тотожні оцінці знань про мир і його особливості, ідіотипні репрезентують трансформовані або художньо переосмислені знання про мир.

Перспективним вважаємо розгляд образу миру в «Пісні про Нібелунгів», його порівнянні зі СПО миру гомерівського епосу, а також у сучасних художніх німецькомовних творах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. Москва : Советская энциклопедия, 1969. 571 с.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
3. Безугла Л.Р., Романченко І.О. Лінгвопрагматика дискримінації у публіцистичному дискурсі. Харків : ФОП Лисенко І.Б., 2013. 182 с.
4. Белехова Л.І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект : автореф. дис. ... д-ра філол. Наук : 10.02.04. Київ, 2002. 34 с.
5. Белехова Л. Мімезис і дієгизм в образному просторі текстів американської поезії. *Лінгвістика*. Херсон : Видавництво ХДУ, 2005. Вип. 1. С. 171–177.
6. Белехова Л.І. Кенотипные словесные образы в американской поэзии: лингвокогнитивный аспект. *Функциональная лингвистика*. Симферополь : Издательство КРИПО, 2011. № 2. Т. 1. С. 46–58.
7. Белехова Л.І. Стереотипні словесні поетичні образи в американському дискурсі: комунікативно-прагматичний аспект. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. Вип. 138. С. 12–19.
8. Белехова Л.І. Різномасштабне дослідження поетичного мовлення. Херсон: Айлант, 2018. 184 с.
9. Вільчинська Т. Специфіка лінгвалізації концепту «МИР» у мас-медійному тексті. *Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія:*

- Журналістика*. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019. Вип. 45. С. 299–307.
10. Вороб'єва О.П. Сюжетное напряжение сквозь призму конфликта ментальных пространств (опыт концептуального анализа). *Когнитивная семантика* : Материалы второй международной школы-семинара. Тамбов : Издательство ТГУ, 2000. Ч. I. С. 123–125.
 11. Дельва О.В. Художній образ «маленької людини» у творах О'Генрі та Дж. Джойса: лінгвокогнітивний та комунікативно-прагматичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Херсон, 2015. 20 с.
 12. Дягілева Ж.А. Фразеологічні засоби вербалізації концепту FREUNDSCHAFT в німецькій мові: семантичний і структурний аспект. *Німецька фразеологія в Україні*. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2012. С. 148–163.
 13. Иллич-Свитыч В.М. Опыт сравнения ностратических языков. Введение. Сравнительный словарь (1–3). Москва : Наука, 1971. Т. 1 (в – к). 370 с.
 14. Кочергина В.А. Санскритско-русский словарь. Москва : Издательство «Русский язык», 1987. 944 с.
 15. Левицкий В.В. Этимологический словарь германских языков в трёх томах. Черновцы : Рута, 2000. Т. 1. 263 с.
 16. Лісняк Н.І. Репрезентація понять *віра* й *надія* у народно-поетичному дискурсі. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство*. Тернопіль : ТНПУ, 2018. Вип. 49. С. 66–74.
 17. ЛРС. Латинско-русский словарь / сост. А.М. Малинин. Москва : Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1961. 764 с.
 18. Львовичкіна А.М. Етнопсихологія. Київ : МАУП, 2002. 144 с.
 19. Маковский М.М. Сравнительный словарь мифологической символики в индоевропейских языках. Москва : Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1996. 416 с.
 20. Наумов В.В. Лингвистическая идентификация личности. Москва : КомКнига, 2006. 240 с.
 21. НТСУМ. Новий тлумачний словник української мови у трьох томах / уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. Київ : Аконті, 2003. Т. 2: К – П. 928 с.
 22. НТСУМ. Новий тлумачний словник української мови у трьох томах / уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. Київ : Аконті, 2003. Т. 3: П – Я. 864 с.
 23. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: У 2 кн. Кн. 1: Соціальна психологія особистості і спілкування. Київ : Либідь, 2004. 576 с.
 24. Остапенко О.І., Ряшко В.І. Кант: війна і мир. Важкий шлях до вічного миру. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. № 813. С. 209–214.
 25. ПС. Психологічний словник / за ред. В.І. Войтка. Київ : Вища школа, 1982. 216 с.
 26. Романова Н.В. Поетичні погляди давніх германців на світ та емоції: семантико-етимологічне дослідження. Херсон : Айлант, 2017. 180 с.
 27. Смерчко А., Куцик О. Відбиття антиномії мир – війна у фразеології (на матеріалі української та російської мов). *Молодь і ринок*. 2011. № 11 (82). С. 87–91.
 28. Соколовська С.Ф. Способи концептуалізації художньої картини світу Б. Брехта. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. Житомир : Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2013. Вип. 3 (69). С. 291–295.
 29. Таранец В.Г. Энергетическая теория речи. Одесса : Печатный дом, 2014. 188 с.
 30. Таранец В.Г. Походження поняття числа і його мовної реалізації (до витоків індоєвропейської прамови). Одеса : АстроПринт, 1999. 116 с.
 31. Таранец В.Г. Арії. Слов'яни. Руси: Походження назв Україна і Русь. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2004. 296 с.
 32. Таранец В.Г. Трипільський субстрат: Походження давньоєвропейських мов. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. 276 с.
 33. Тынянов Ю.Н. Поэтика. История литературы. Кино. Москва : Наука, 1977. 575 с.
 34. Федина С.Р. Концепції миру у міжнародних відносинах та їх реалізація : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.04. Львів, 2010. 19 с.
 35. Фролова Н.М. Мир як основа існування людини (соціально-філософський аналіз). Мультиверсум. *Філософський альманах*. Київ : Центр духовної культури, 2005. URL: <https://www.filosof.com.ua/Jornel/M47/Frolova.htm> (дата звернення: 09.07.2019).
 36. Худолій А.О. Вербальне вираження концепту «МИР» у політичних промовах американських президентів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2014. № 10. Т. 1. С. 194–197.
 37. Fauconnier, G. (1994). *Mental Spaces: Aspects of Meaning Construction in Natural Language*. Cambridge : Cambridge University Press.
 38. Fauconnier, G. and Turner, M. (1998). Principles of conceptual integration. *Discourse and Cognition: Bridging the Gap* (pp. 269–283). Stanford, Calif : CSLI Publications.
 39. Freeman, M. (2000). Poetry and the scope of metaphor: Toward a cognitive theory of literature. In *Metaphor and Metonymy at the Crossroads. A Cognitive Perspective* (pp. 253–283). Berlin, New York: Mouton de Gruyter.
 40. Hirt, H. (1921). *Etymologie der neuhochdeutschen Sprache*. München : Oskar Beck Verlagsbuchhandlung.
 41. KLUGE. (1999). *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*. Berlin : Walter de Gruyter.
 42. Lakoff, G. (1987). *Women, Fire and Dangerous Things, What Categories Reveal About the Mind*. Chicago : University of Chicago Press.
 43. Langacker, R.W. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar. Vol. 1: Theoretical prerequisites*. Stanford : Stanford University Press.
 44. Lexer, M. (1974). *Mittelhochdeutsches Taschenwörterbuch*. Leipzig : S. Hirzel Verlag.
 45. Pound, E. (1975). *Melopoeia, phanopoeia, and logopoeia. Twentieth Century Poetry: Critical Essays and Documents*. London : The Open University Press. P. 21–22.
 46. Tsur, R. (1992). *Toward a Theory of Cognitive Poetics*. Amsterdam : Elsevier Science Publishers.
 47. WAHRIG. (2012). *Wörterbuch der deutschen Sprache*. München : dtv.
 48. Кудруна / отв. ред. Б.И. Пуришев, А.Д. Михайлов. Москва : Наука, 1984. 400 с.
 49. Kudrun (1867). / Hrg. K. Bartsch. Leipzig : F.A. Brockhaus.

REFERENCES:

1. Akhmanova O.S. (1969). Slovar lingvisticheskikh terminov [Linguistic terms dictionary]. Moscow : Sovetskaya entsiklopediya, 571 p. [in Russian].
2. Batsevich F.S. (2004). Osnovy komunikativnoi lingvistyky [Bases of communication linguistic]. Kyiv : Akademiya, 344 p. [in Ukrainian].
3. Bezugla L.R., & Romanchenko I.O. (2013). Lingvopragmatyka dyskriminatsii u publitsystychnomu dyskursi [Linguistic Pragmatic in Newspaper Discourse]. Kharkiv : LysenkoPublish, 182 p. [in Ukrainian].
4. Belehova L.I. (2002). Obraznyi prostir zerykanskoj poezii: lingvokognitivnyi aspekt [Image Space of American Poetry: Cognitive Perspective]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv, 34 p. [in Ukrainian].
5. Belehova L. (2005). Mimesis i diegis v obraznomu prostori tekstiv amerykanskoj poezii [Mimesis and diegis in Image Space of American Poetry]. *Lingvistyka – Linguistic*, 1. Kherson : Vydavnytstvo KhGU. P. 171–177 [in Ukrainian].
6. Belehova L.I. (2011). Kenotipnye slovesnye obrazy v amerikanskoj poezii: lingvokognitivnyi aspekt [Kainotypes Words Images in American Poetry: a Cognitive Persective]. *Funktsionalnaya lingvistika – Function Linguistic*, V. 2 (1). Simferopol : Izdatelstvo KRIPO. P. 46–58 [in Russian].
7. Belehova L.I. (2015). Stereotipni slovesni poetichni obrazy v amerykanskomu dyskursi: komunikativno-pragmatychnyi aspekt [Stereotypes Words Poetical Images in American Discourse: a Communicative and Pragmatic Aspect]. *Naukovi zapysky. Seriya: Filologichni nauky (movoznavstvo) – Scientific notes. Series: Philological sciences (linguistic)*, 138. Kirovograd : RBB KDPU im. V. Vynnychenka. P. 12–19 [in Ukrainian].
8. Belehova L.I. (2018). *Riznoaspektne doslidzhennya poetychnogo movlennya [Poetry Speech: Many-aspects]*. Kherson : Ailant, 184 p. [in Ukrainian, Russian, and English].
9. Vilchinska, T. (2019). Spetsyfika lingvalizatsii kontseptu «MYR» u masmediinomu teksti [The Concept PEACE in newspaper text: a Linguistic Particularity]. *Visnyk Lvivskogo natsionalnogo universytetu imeni Ivana Franka. Seriya: Zhurnalistyka – Bulletin of I. Franco Lviv National University, Series: Journalism*, 45. Lviv: LNU im. I. Franka. P. 299–307 [in Ukrainian].
10. Vorobeva, O.P. (2000). Syuzhetnoe napryazheenie skvoz prizmu konflikta mentalnykh prostranstv (opyt kontseptualnogo analiza) [Plot Strain though prism of Mentality Space Conflict (Conceptual experience)]. *Cognitive semantics*, 1. Tambov: Izdatelstvo TGU. P. 123–125 [in Russian].
11. Delva, O.V. (2015). Khudozhnii obraz «malenкои lyudyny» u tvorakh O'Genri ta Dzh. Dzhoisa: lingvokognitivnyi ta komunikativno-pragmatychnyi aspekty [The Image of a «Little Man» in O. Henry and J. Joyce Prose: Linguistic, Cognitive, Communicative, and Pragmatic Aspects]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kherson, 20 p. [in Ukrainian].
12. Dyagileva, Zh.A. (2012). Frazеологични засобы verbalizatsii kontseptu FREUNDSCHAFT v nimetskii movi: semantychnyi i strukturnyi aspekt [Phraseological means verbalization of the Concept FREUNDSCHAFT in German: Semantic and Structure Aspect]. *The German Phraseology in the Ukraine*. P. 148–163. Kyiv : Vydavnuchyi tsentr KNLU [in Ukrainian].
13. Illich-Svitych, V.M. (1971). *Opytsravneniya nostraticheskikh yazykov. Vvedenie. Sravnitelnyi slovar (1–3) [Experience Comparison of nostratrical Languages. Introduction. Comparison dictionary (1–3)]*. Moscow : Nauka, 370 p. [in Latin and in Russian].
14. Kochergina, V.A. (1987). Sanskritsko-ruskii slovar [Sanskrit-Russian dictionary]. Moscow : Ruskii yazyk, 944 p. [in Sanskrit, in Latin, and in Russian].
15. Levitskii, V.V. (2000). Etimologicheskii slovar germanskikh yazykov v trekh tomakh, 1 [Germanic Etymologic dictionary, 1]. Chernovtsy : Ruta, 263 p. [in Germanic, and in Russian].
16. Lisnyak, N.I. (2018). Rerezentatsiya ponyat vira i nadiya u narodnopoetychnomy dyskursi [The concepts faith and hope in people's poetic Discourse]. *Naukovi zapysky Ternopilskogo natsionalnogo pedagogichnogo universytetu imeni Volodymyra Gnatyuka – Scientific notes of Ternopil National pedagogical University named after Volodymyr Gnatyuk*, 49. P. 66–74 [in Ukrainian].
17. LPS. (1961). *Latinsko-ruskii slovar / sost. A.M. Malinin [Latin-Russian dictionary] / compiler A.M. Malinin*. Moscow : Gosudarstvennoe izdatelstvo inostrannykh i natsionalnykh slovarei Ruskii yazyk, 764 p. [in Latin, and in Russian].
18. Levochkina, A.M. (2002). Etnopsykholohiya [Ethnopsychology]. Kyiv : MAUP, 144 p. [in Ukrainian].
19. Makovskii, M.M. (1996). Sravnitelnyi slovar mifologicheskoi simvoliki v indoevropeiskikh yazykakh [The Comparison Dictionary of mythological symbolization in Indo-European Languages]. Moscow : Gumanitarnyi izdatelskii tsentr VLADOS, 416 p. [in Russian].
20. Naumov, V.V. (2006). Lingvisticheskaya identifikatsiya lichnosti [The linguistic Identification of Personality]. Moscow : KomKniga, 240 p. [in Russian].
21. NTSUM. (2003). Novyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy u trekh tomakh. T. 2 / uklad. V. Yaremenko, O. Slipushko [The New explanatory Ukrainian dictionary in tree Volumes. V. 2] / compilers V. Yaremenko, and O. Slipushko. Kyiv : Akonit, 928 p. [in Ukrainian].
22. NTSUM. (2003). Novyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy u trekh tomakh. T. 3 / uklad. V. Yaremenko, O. Slipushko [The New explanatory Ukrainian dictionary in tree Volumes. V. 3]. / compilers V. Yaremenko, and O. Slipushko. Kyiv : Akonit, 864 p. [in Ukrainian].
23. Orban-Lembryk, L.E. (2004). Sotsialna psykholohiya: u 2 kn. Kn. 1: Sotsialna psykholohiya osobystosti i spilkuvannya [Social Psychology: in 2 books. Book 1: Social Psychology of personality and association]. Kyiv : Lybid, 576 p. [in Ukrainian].
24. Ostapenko, O.I., Ryashko, V.I. (2015). Kant: viina i myr. Vazhkyi shlyakh do vichnogo myru [Kant: war and peace. The Hard Road to ever peace]. *Visnyk Natsionalnogo universytetu «Lvivska politekhika». Seriya: Yurydychni nauky, 813 – Bulletin of Lviv Polytechnic National University, Series: Juridical sciences*, 813. Lviv : Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniky. P. 209–214 [in Ukrainian].
25. PS. (1982). Psykholohichnyi slovnyk / za red.V.I. Voitka [Psychological dictionary] / ed. by V.I. Voitko. Kyiv : Vyscha shkola, 216 p. [in Ukrainian].
26. Romanova, N.V. (2017). Poetychni poglyady davnikh germantsiv na svit ta emotsii: semantyko-etymologichne

- doslidzhennya [Poetic views of the ancient Germans on the world and emotions: semantic and etymological research]. Kherson: Ailant, 180 p. [in Ukrainian].
27. Smerchko, A., Kutsyk, O. (2011). Vidbyttya antynomii myr – viina u frazeologii (na materialy ukrainskoi ta rosiiskoi mov) [Imprint of antinomy of peace – war in phraseology (a case study of Ukrainian and Russian)]. *Molod' i rynok – Young and market*, 11 (82). Drohobych : Kolo, P. 87–91 [in Ukrainian].
 28. Sokolovska, S. F. (2013). Sposoby kontseptualizatsii khudozhnoi kartyny svitu B. Brekhta [Ways of conceptualization of literary world representation by B. Brecht]. *Visnyk Zhytomyrskogo derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka. Filologichni nauky – Bulletin of Zhytomyr State University named after Ivan Franko, Philological sciences*, 3(69). Zhytomyr : Vydavnytstvo ZhDU. P. 291–295 [in Ukrainian].
 29. Taranets, V.G. (2014). Energeticheskaya teoriya rechi [Energetically Theory of Speech]. Odesa : Pechatnyi dom, 188 p. [in Russian].
 30. Taranets', V.G. (1999). Pokhodzhennya ponyattya chysla i iogo movnoi realizatsii (do vytokiv indoevropskoi pramovy) [The Origin of the Notion of Numeral and their Speech Realization (to beginning of Indo-European)]. Odesa : AstroPrynt, 116 p. [in Ukrainian].
 31. Taranets', V.G. (2004). Arii. Slov'yany. Rusy: Pokhodzhennya nazv Ukraina i Rus' [Aryans. Slavs. Russ: The Origin of the Names Ukraine and Rus']. Odesa : ORIDU NADU, 296 p. [in Ukrainian].
 32. Taranets', V.G. (2009). Trypillian substrat: Pokhodzhennya davnoevropskykh mov [Trypillian Substrate: Genesis of Old European languages]. Odesa : ORIDU NADU, 276 p. [in Ukrainian].
 33. Tynyakov, Yu.N. (1977). Poetika. Istoriya literatury. Kino [Poetics. History of Literature. Cinema]. Moscow : Nauka, 575 p. [in Russian].
 34. Fedina, S.R. (2010). Kontseptsii myru u mizhnarodnykh vidnosynakh ta ikh realizatsiya [Conceptions of peace in International relations and their Realization]: *Extended abstract of Candidate's thesis*. Lviv, 19 p. [in Ukrainian].
 35. Frolova, N.M. (2019, July 09). Myr yak osnova isnuvannya lyudyny (sotsialno-filosofskyi analiz) [Peace as base of Man's Existence (social-philosophical analysis)]. *Multyversum. Filosofskyi almanakh – Multiuniverse. Philosophical almanac*. Kyiv : Tsentri dukhovnoi kultury. URL: <https://www.filosof.com.ua/Jornel/M47/Frolova.htm> [in Ukrainian].
 36. Khudolii, A.O. (2014). Verbalne vyrazhennya kontseptu «MYR» u politychnykh promovakh amerykanskykh prezidentiv [Verbal expression of concept «MYR/PEACE» in political speaks of American presidents]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnogo gumanitarnogo universytetu. Seriya: Filologiya*, 10, V. 1 – *Sciense Bulletin of International Humanitarian University. Series: Philology*, 10, V. 1. Odesa : Vydavnychiy dim «Helvetyka». P. 194–197 [in Ukrainian].
 37. Fauconnier, G. (1994). *Mental Spaces: Aspects of Meaning Construction in Natural Language*. Cambridge : Cambridge University Press, 190 p. [in English].
 38. Fauconnier, G. and Turner, M. (1998). Principles of conceptual integration. In *Discourse and Cognition: Bridging the Gap*. Pp. 269–283. Standford, Calif : CSLI Publications [in English].
 39. Freeman, M. (2000). Poetry and the scope of metaphor: Toward a cognitive theory of literature. *Metaphor and Metonymy at the Crossroads. A Cognitive Perspective* (pp. 253–283). Berlin, New York: Mouton de Gruyter [in English].
 40. Hirt, H. (1921). *Etymologie der neuhochdeutschen Sprache*. München : Oskar Beck Verlagsbuchhandlung, 687 S. [in German].
 41. KLUGE. (1999). *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*. Berlin : Walter de Gruyter, 924 S. [in German].
 42. Lakoff, G. (1987). *Women, Fire and Dangerous Things, What Categories Reveal About the Mind*. Chicago : University of Chicago Press, 614 p. [in English].
 43. Langacker, R.W. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar. V. 1: Theoretical prerequisites*. Standford : Standford University Press, 506 p. [in English].
 44. Lexer, M. (1974). *Mittelhochdeutsches Taschenwörterbuch*. Leipzig : S. Hirzel Verlag, 343 S [in German].
 45. Pound, E. (1975). Melopoeia, phanopoeia, and logopoeia. In *Twentieth Century Poetry: Critical Essays and Documents*. London : The Open University Press. Pp. 21–22 [in English].
 46. Tsur, R. (1992). *Toward a Theory of Cognitive Poetics*. Amsterdam : Elsevier Science Publishers, 549 p. [in English].
 47. WAHRIG. (2012). *Wörterbuch der deutschen Sprache*. München : dtv, 1152 S. [in German].
 48. Kudruna (1984). [Kudrun] / otv. red. B.I. Puryshch, A.D. Mikhailov. Moscow : Nauka, 400 p. [in Russian].
 49. Kudrun. (1867). / Hrg. K. Bartsch. Leipzig : F.A. Brockhaus, 394 p. [in German].

Стаття надійшла до редакції 29.07.2019.
The article was received 29 July 2019